

Vuk'uzenzele

O e tlišetšwa ke Dikgokagano tša Mmušo (GCIS) English/Sepedi Mopitlo 2022 Kgatišo 1

Kimollo ya KZN le Kapa Bohla-bela masetlapelong a mafula

Photo by GCIS

Mopresidente Cyril Ramaphosa o etela batho bao ba amilwego ke mafula gola KwaZulu-Natal.

kgatlo yeo e sego ya mmušo mmogo le ya setšhaba go thekga batšwasehlabele. Ba Sekhwama sa go Thekga Naga ba tla bula akhaonte ya panka ya ka thoko ya masetlapelo a mafula yeo baabi ba ka Afrika Borwa le ba ka dinageng dišele ba ka tsenyago dineelo tša bona go yona maitekeng a go fana ka kimollo.

Mmušo o tla aba gape le diboutšhara go thuša malapa go aga leswa dintlo tšeo di sentšwego, Mopresidente a realo.

“Tekolo yeo e tseneletšego ya tshenyegelo go ikonomi, yeo e hlotšwego ke mafula, e sa tlo dirwa, efela go hlakile gore go tlo bitša dibilione tša diranta go tsošološa mananeokgoparara le tobo ya ditšweletšwa.”

O tlaleletšwele ka gore tšhelete yeo e beetšwego ka thoko go thuša batšwasehlabele ba mafula e swanetše e fihle go bao ba e hlokago kudu.

Allison Cooper

Mmušo o tla thuša badudi ba Kwa-Zulu-Natal (KZN) le ba Kapa Bohlabela go aga maphelo le magae a bona

leswa morago ga mafula ao a tlogetšego masetlapelo a mahu le tsheny ka diprofe-nseng tše tše pedi. Mopresidente Cyril Ramaphosa o boletše gore Kgoro ya Matlotlo a Bosetšhaba e

tla ntšha tšhelete yeo e tlo thušago go imolla bao ba amilwego ke mafula. “Tona ya Ditšhelete o rile tšhelete ya go lekana R1 bilione e gona,” Mopresidente a realo.

Mopresidente Ramaphosa o tla ikopanya le Palamente go hwetša didirišwa tša tlaleletšo. Mmušo o šoma le ba Sekhwama sa go Thekga Naga, lekala la poraebete, le me-

E tšwelapele letlakaleng la 2

Elwa le bosenyi, e sego batšwantle

Letlakala 3

Go dutla madi go a alafega

Letlakala 10

Go bala Vuk'uzenzele Ikhweletše GOVAPP go:

Nyaka SA Government go Google playstore goba go appstore

IKGOKAGANYE LE RENA GO

Diwepsaete: www.gcis.gov.za Emeil: vukuzenzele@gcis.gov.za
www.vukuzenzele.gov.za Mogala: (+27) 12 473 0103

Tshedimosetso House:
1035 cnr Frances Baard and Festival streets, Hatfield, Pretoria, 0083

Vuk'uzenzele

@VukuzenzeleNews

E tšwelapele go tšwa letlakaleng la 1

“Go tlo ba bohlokwa kudu, ge re dira mošomo wo, gore didirišwa ka moka tšeo re di kgoboketšago di šomišetšwe morero woo di o beetšwego le gore di fihlelele baamogedi bao di beetšwego bona. Ga go tlo ba le sebaka sa bomenetša, taolompe goba tsogole-kobong la mohuta ofe goba ofe,” Mopresidente o gateletše seo.

Karabelo ya magato a mararo

Mopresidente Ramaphosa o rile mmušo o tla arabela masetlapelo ka magato a mararo.

Sa mathomo o tla bea šedi go kimollo ya ka pela go batho, le go netefatša gore batho ka moka bao ba amegilego ba bolokegile ebile ba hwetša dihlokwa tša motheo.

“Sa bobedi, re tlo bea šedi go tišo le tsošološo, go nyakela batho bao ba lobilego magae a bona madulo le go tsošološa kabo ya ditirelo.

Sa boraro, re tla bea šedi go kagoleswa,” a realo.

Legato la go aga leswa le tla akaretša go agwa ga dintlo ka mafelong a maleba.

Kgoro ya Madulo a Batho e šetše e thomile ka tekolo ya tshenyego ya dintlo go phatlalala le profense.

“Mošomo wa ka pela woo o tlo dirwago ke go nyakela batho bao ba senyeditšwego ke mafula madulo, gomme ditokišo di gare di a dirwa go aba madulo a nakwana,” gwa realo Mopresidente Ramaphosa.

Kgoro ya Mešomo ya Setšhaba le Mananeokgoparara e gare e hlaola naga ya mmušo ya maleba yeo go aga leswa go ka dirwago go yona.

Tshenyego e kgolo

Dipula di hlotše tshenyego e kgolo go dintlo, dikgwebob, ditsela le maporogo, mananeokgoparara a meetse, mohlagase, diporo

le a kgokaganyo ya megala.

Dikolo, mafelo a tša maphelo, ditiši tša maphodisa le dikgorotsheko tša bomaseterata le tšona di amegile, mmogo le kabo ya makhura a dikoloi le dijo.

“Go akanywa gore barutwana ba go feta 270 000 ba amegile, gomme dikolo tše 600 di sentšwe, moo elego gore tše 16 ga go kgonege gore di fihlelelege ka baka la tshenyego ya ditsela le maporogo ao a kgontšhago go fihla go tšona.

“Mafelo a tša maphelo a 66 a amilwe, le ge e le gore go bile le tšhitišo e nnyane ya ditirelo tša maphelo ka dileteng tšeo di amilwego kudu,” Mopresidente a realo.

Mošomo woo o tseneletšego o gare o a dirwa go tsošološa ditirelo ka mafelong a go fapafapana ka KZN.

Batho ba go feta 400 ba lobile maphelo ka KZN gomme batho ba bantšhi ba sa timeletše. Lehu le tee le begilwe ka Kapa Bohlabela.

Magae a go feta 4 000 a sentšwe gomme a 8 300 a sentšwe gannyane, gomme seo se tlogetše batho ba 40 000 ba se na magae.

Mopresidente o rile ba Tirelo ya Maphodisa ka Afrika Borwa (SAPS) le ba Sešole sa Afrika Borwa (SANDF) ba etile pele masolo a go phološa le go nyakana le bao ba timetšego.

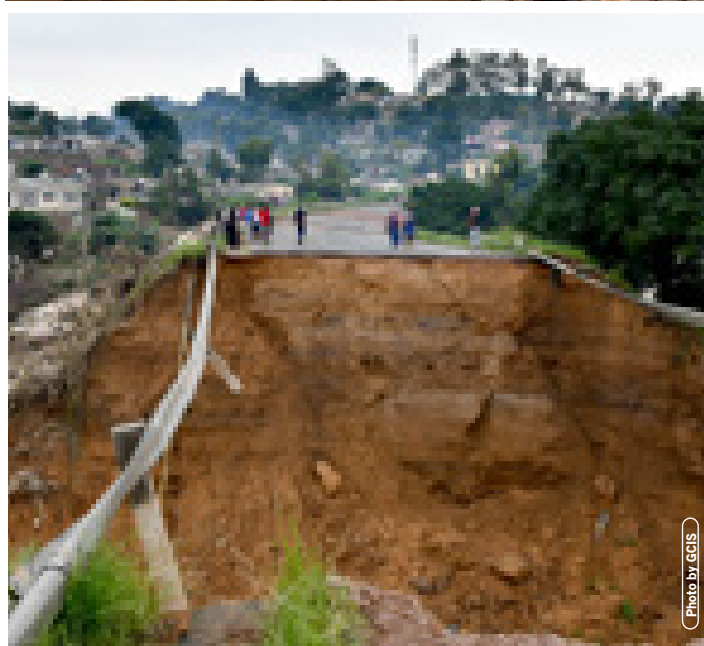
Se se akaretša go romelwa ga bašomi, dihlopha tša go rutha go ya botebong, makala a tša dimpša le dikepe tša go fapafapana, dihilikophara le difofane tše kgolo mafelong ao a amegilego kudu.

“Difofane tša SANDF di a šomiwa go phološa le go iša didirišwa tša kimollo tše bjalo ka dijo, meetse, ditente le mapai go batho bao ba lego mafelong ao go lego boima go a fihlelela.

“Ke laetše ba SANDF go tliša bašomi ba bona ba tlaleletšo, didirišwa tša go bolokela le go hlwekiša meetse mmogo le dihlopha

■ Dipula di hlotše tshenyego ye kgolo dintlong; dikgwebong; ditseleng le maporogong; gotee le go mananeokgoparara a mohlagase.

tša baintšinere go thuša ka tsošološo ya mohlagase le kabo ya meetse,” a realo.

Dikgoro tša mmušo maamong a bosetšhaba le a profense, mebasepala, mekgatlo yeo e sego ya mmušo le dikgwebob ba be ba dutše ba aba didirišwa tša motheo tša kimollo tše bjalo ka dijo, mapai, matrasedi, diaparodi, meriana ya malwetši a go se folele ruri, dilo tša go hlapa le

dibjana tša go apeela.

Kabinete e sa tšwa go goeletša Seemo sa Masetlapelo sa Bosetšhaba bjalo ka karabelo go mafula.

“Mopresidente o hlalositše mafula bjalo ka masetlapelo ao a amago batho, ao a hlokago “kimollo e ntšhi ya ka pela.”

“Bophelo, tša maphelo le boitekanelo bja diketekete tša batho bo sa le kotsing.

Mafula a hlotše tshenyego e

kgolo go ikonomi le leago,” a realo.

Boemakepe bja Durban, bjoo bo lego bohlokwa ikonoming ya Afrika Borwa gomme ebile e le bjo bongwe bja maemakepe a magolo ebile a go šoma kudu mo kontinenteng, bo amegile kudu gampe.

“Bohlokwa bja Boemakepe bja Durban mmogo le mananeokgoparara a go amana le bjona ge go etla tshepedišong yeo e phethagetšego ya ikonomi ya naga bo bolela gore masetlapelo a a bile le seabe le ka ntle ga KZN.

Tšwelopele e šetše e bonagetše ka tsošološong ya tshepedišo ka Boemakepeng bja Durban moo go butšwego ditsela tše dingwe tšeo dilori di ka di šomišago go fihla ka boemakepeng, mmogo le go hlwekiša le go tlošwa ga mašaledi a tšeo di sentšwego ka boemakepeng.

government communications

Department: Government Communication and Information System
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

Tel: 012 473 0353

Email: vukuzenzele@gcis.gov.za

Address: Private Bag X745, Pretoria, 0001

Head of Editorial and Production

Regomoditswe Mavimbela
Regomoditswe@gcis.gov.za

Editor-in-Chief

Tyrone Seale | Tyrone@gcis.gov.za

Managing Editor

Irene Naidoo | irene@gcis.gov.za

News Editor

Noluthando Motswai

Writer: More Matshediso

Graphic Designers

Tendai Gonese | Benny Kubjana

Production Assistants

Jauhara Khan | Sebastian Palmer

Language Practitioners

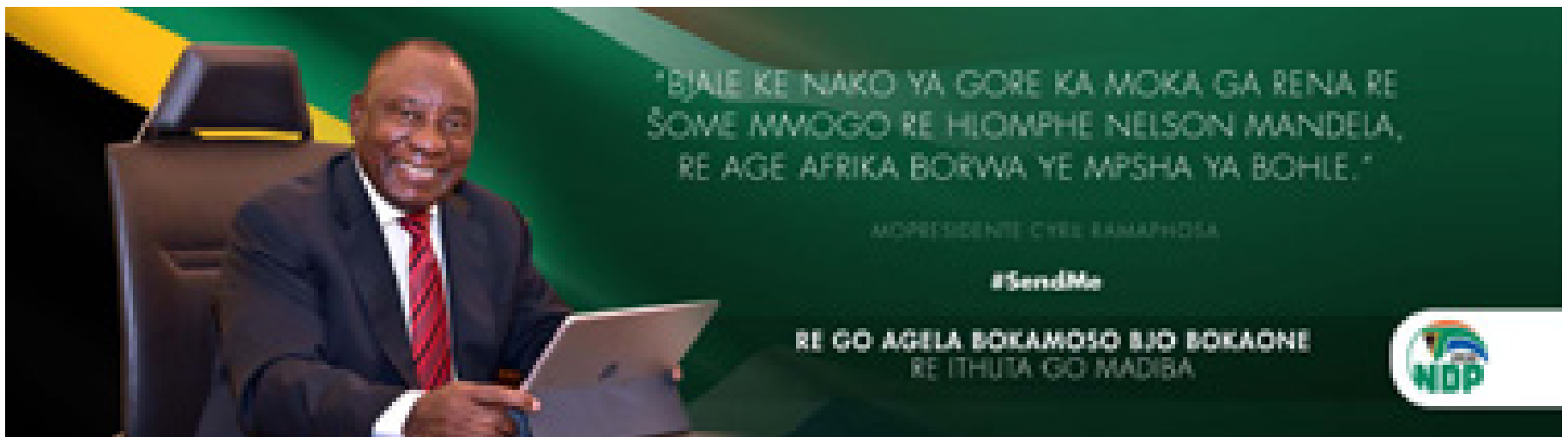
Nomgcibelo Motha | Boitumelo Phalatse
Thandolunye Magudulela | Sizwe Ziqubu

All rights reserved. Reproduction of the newspaper in whole or in part without written permission is strictly prohibited.

Vuk'uzenzele
is published by Government Communications (GCIS)

Printed by:

Distributed by:

Elwa le bosenyi, esego batšwantle

Mengwaga e 25 ya go feta, Molaotheo wa rena wa demokrasi o ile wa thoma go šoma. Ka go amogela Molaotheo wo, re tiišeleditše boikgafo bja rena setšhabeng seo se theilwego godimo ga meholo ya demokrasi, toka setšhabeng le ditokelo tša botho.

Re be gape re kgaogana ka botlalo le tša nako yeo e fetilego. Tšona e be e le mokgwa wa go huetša batho maphelong woo o theilwego morafeng woo o iponagaditšego taolong ya mosepelo, go kgethela batho mešomo goya ka mehlobo ya bona, go hlopha batho goya ka mafelo ao ba tšwago go ona mmogo le tompase e mpe la go šiiša.

Ge bagolo ba rena ba be ba thala Lengwalo la Tumelelo la Tokologo (Freedom Charter) ka 1955, leo dikokwane tša lona di akareditšwego ka Molaotheo wa rena, gomme di bolela gore Afrika Borwa ke ya bohle bao ba dulago ka go yona, ba be ba lebeletše setšhaba seo se lokologilego go tšwa kgethollong go ya

ka setšo, go se kwane ga mehlobo, semorafe le kgethollo ya bong.

Ka fao, go tloga go hloaetša kudu ka fao ditiragalo tša gabjale tša go lwa le batšwantle ka dikarolong tša naga di re bušetšago morago nakong ya kgethollo.

Re bone batho ba emišwa mebileng ke badudi gomme ba gapeletšwa go laetša boitsebišo bja bona go tiišetša maemo a bona a bofaladi. Re bone ba bangwe ba baetapele ba dipolotiki ba ntšha mantšu a go se kgahlise mabapi le bafaladi e le ge ba šomiša dillo tša batho bošaedi gore ba gole ka sepolotiking.

Re bone megwanto e leba ka magaeng a batho gomme madulo a bona a hlaselwa e le ge go nyakwa bohlatse bja gore ba dira bosenyi. Re bone batho ba hlaselwa, ba gobatšwa ebile ba bolawa ka baka la ka fao ba lebelelegago goba ba bolelago ka segalo se itšeng.

Wo ke mokgwa woo baetapele ba mmušo wa kgethollo ba bego ba šoma ka wona.

Ba rile batho ba itšeng ba ka dula mafelong a itšeng feela,

ba be le dikgwebo tše itšeng le gore ba šome mešomo efe. Ka tlase ga mmušo wa kgethollo, bathobaso ba be ba bonwa bjalo ka bagononelwa le ge ba se ba dira selo, gomme ba be ba emišwa ditseleng ke maphodisa ge ba humanwa ba le mafelong ao a bego a hlathilwe go ba a bathobašweu feela. Bathobaso ba be ba gapeletšwa go tšweletša tompase, gomme ge ba ka se dire bjalo ba be ba išwa kgolegong.

Re ka se dumelele bohloka-toka bjoo bo diragala gape.

Ditiragalo tša gabjale tša ka lekeišeneng la Diepsloot ka Gauteng e bile masetlapelo.

Nakong ya mafelelo a beke a matee, batho ba šupa ba ile ba bolawa, gomme seo sa tsoša megwanto. Tobo ye ya maphelo e mpe kudu, go swana le go bolawa ga MoAfrika wa borena wa go tšwa Zimbabwe yoo go ya ka dipego a bolailwego ke batho bao ba itšeelago molao matsogong.

Bosenyi ke bothata bjo bogolo ka mo nageng. Bo ama ditšhaba ka moka gomme batho ba lapišitšwe ke go phela ka letšhogo la go tšhaba dikebekwa.

Go fapana le se se bolelwago ke dihlopha le batho bao ba lego kgahlanong le bafaladi, badirabosenyi ke bathobaso le bathobašweu, banna le basadi, batšwantle le badudi ba ka nageng.

Bosenyi, esego bafaladi, ke lona lenaba la rena leo re swanetšego go šoma mmogo go le fenywa.

Re ka se kgone go fenywa bosenyi ka go kgowa, ka dikgaruru, ka go tšhošetša le ka go itšeela molao matsogong, gomme tšeo ka moka re di lebišitše go batšwantle, kudu bao ba tšwago dinageng tša Afrika.

Re a kwešiša gore ditšhaba tše dintšhi di nolegile mooko ka baka la, go ya ka dipego, go palelwa ga maphodisa go lwa le basenyi. Gareng ga magato ao re a tšeago a go oketša maatla a maphodisa, re thwetše maphodisa a tlaleletšo a 12 000.

Re hlama leboelela diforamo tša maphodisa a setšhaba go phatlalala le naga. Diforamo tše di kopantšha ditšhaba le baemedi ba maphodisa gore ba šome mmogo go kaonafatša polokego ya setšhaba le go netefatša gore maphodisa a dira mošomo wa ona.

Le ge re matlafatša ntwaga ya rena kgahlanong le bosenyi, ga go na le selo se tee seo se fago batho tumelelo ya gore ba itšeela molao matsogong.

Ka nako e tee, re lemoga gore go falalela ka nageng e se ka semolao go bea tšhireletšego, boematia le tšwelopele ya ikonomi ya Afrika Borwa kotsing.

Bofaladi bjoo bo sego molaong bo ama kabo ya ditirelo gomme bo oketša boima ditirelong tša motheo tše bjalo ka tlhokomelo ya tša maphelo le thuto.

Go no swana le naga efe goba efe yeo e ikemetšego, re na le tokelo ya go phethagatša melao le magato ao a tlo netefatšago gore mellwane ya go tsena ka nageng e sa na le seriti, re šireletše ditokelo tša MaAfrika Borwa le go tiišetša gore mang goba mang yo a lego ka mo nageng o na le tokelo ya go ba mo.

Go laola bofaladi ke maikarabelo a mmušo.

Ga go na modudi wa ka mo nageng yoo a swanetšego go itšeela maikarabelo a taolo ya bofaladi goba a phethagatšo ya molao ka go gapeletša batšwantle go tšweletša ditokomane tša bona tša

boitsebišo.

Ka tlase ga Karolo 41 ya Molao wa Bofaladi, ke feela leloko la sephodisa goba mohlankedi wa tša bofaladi bao ba ka kgopelago motho go netefatša ge eba ke modudi wa ka mo nageng ka tlhago, ke modudi wa go ya go ile go ya le ka mangwalo, goba ke motšwantle.

Ge bahlankedi ba ba ka dumela, ka mabaka ao a kwagalago, gore motho yo a itšeng o ka mo nageng e se ka semolao, ba ka swara motho yoo ge dinyakišišo tša mabapi le maemo a gagwe di dirwa. Ge ba dira bjalo, ba phethagatšo ya molao ba swanetše ba hlomphe ditokelo le seriti sa motho yoo.

Phethagatšo ya melao ya bofaladi ke selo se bohlokwa hlokwaga go mmušo.

Re šoma go netefatša gore digongwana tšeo di tshelago melao ya bofaladi, tšeo di šomišanago le bahlankedi bao ba dirago bomenetša, ba lebana le letsogo la molao.

Go no swana le dikgwebo ka moka, dikgwebo tšeo e lego tša batšwantle di swanetše di obamele melao ya maleba, go balwa le melawana ya tša maphelo le polokego, di be le ditumelelo le dilaesense ka moka tšeo di nyakegago, di be di lefele makgetho ka moo go hlokegago.

Re demokrasi yeo e theilwego tatelong ya molao. Ditiro tša go tšwa tseleng tšeo di lebišitšwego go batšwantle, e ka ba e le bao ba lego molaong goba ba se molaong, di ka se kgotlelelwe.

Lehono pefelo ya rena e ka no lebišwa go bafaladi go tšwa Zimbabwe, Mozambique, Nigeria goba Pakistan.

Gosasa pefelo ye re tlo e lebiša go magagaborena.

A re beeng šedi ya rena twantšhong ya bosenyi, go sa kgathale gore bo dirwa ke mang.